

Sygn. akt XVII AmA 67/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący: **SSO Ewa Malinowska**

protokolant: protokolant sądowy – stażysta Piotr Hołyś

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 maja 2014 roku w Warszawie sprawy

z odwołania (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w W. z dnia 21 grudnia 2011 roku nr RWA – (...)

I. oddała odwołanie;

II. zasądza od powoda (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Ewa Malinowska

Sygn. akt: XVII AmA 67/12

UZASADNIENIE

W dniu 21 grudnia 2010 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w W., po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wydał decyzję, w której:

- na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie (...) S.A. z siedzibą w W. polegające na nieprzekazaniu odbiorcy energii elektrycznej na etapie przedumownym istotnych informacji o cechach usługi, tj. o warunkach dostawy energii elektrycznej, mogących mieć wpływ na podjęcie przez tego odbiorcę decyzji dotyczącej zawarcia umowy, w szczególności informacji, iż warunkiem zaszerogowania odbiorcy do grupy taryfowej G (taryfy dla gospodarstw domowych) konieczne jest przedstawienie dokumentu stanowiącego zezwolenie na użytkowanie nieruchomości, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 6 ust. 1 i ust. 3 pkt 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206) - i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 27 sierpnia 2009 r.;
- na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) S.A. z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości 1 928 144 zł (milion dziewięćset dwadzieścia osiem

tysięcy sto czterdzieści cztery złote), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia określonego w pkt I sentencji decyzji. (k.4-17)

W odwołaniu od powyższej decyzji powód (...) S.A. w W. zaskarżył ją w całości, zarzucając jej

a) naruszenie przepisu art. 84 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm., dalej: ustawa okik) w zw. z art. 233 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm., dalej: k.p.c.) poprzez brak wszechstronnego rozważenia

materiału dowodowego oraz dowolność w zakresie ustaleń dotyczących działań Powoda będących podstawą decyzji w szczególności poprzez nieuwzględnienie Taryfy Operatora Systemu Dystrybucyjnego jako dokumentu zawierającego postanowienia określające istotne informacje o cechach usługi.

b) Naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy okik poprzez błędną wykładnię i bezpodstawne uznanie działania Powoda za bezprawne oraz naruszające zbiorowe interesy konsumentów, pomimo iż z całości zebranego w sprawie wzajemnie uzupełniającego się materiału dowodowego nie sposób było dojść do takich ustaleń.

c) Naruszenie art. 24 oraz art. 27 ust. 2 ustawy okik poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzeniu zaniechania jej stosowania w sytuacji braku spełnienia przesłanki bezprawności działania, pomimo iż z całości zebranego w sprawie wzajemnie uzupełniającego się materiału dowodowego nie sposób było dojść do takich ustaleń.

d) Naruszenie art. 6 ust. 1 i 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206, dalej: ustawa pnpr) w związku z art. 47 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm., dalej: Prawo energetyczne) poprzez błędną wykładnię i bezpodstawne uznanie, że sposób przekazywania informacji konsumentom powoduje pominięcie istotnych informacji potrzebnych przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął., pomimo iż informacje te znajdują się w zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki Taryfie Operatora Systemu Dystrybucyjnego.

e) Naruszenie art. 6 ust. 1 i 3 pkt 1 ustawy pnpr w zw. z § 5 ust. 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (obowiązujące w okresie stwierdzonej praktyki; Dz. U. Nr 128, poz. 895, z późn. zm., dalej: rozporządzenie taryfowe z 2007 r.) poprzez błędną wykładnię i bezpodstawne uznanie, że sposób przekazywania informacji konsumentom powoduje pominięcie istotnych informacji potrzebnych przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy, w tym informacji o kwalifikacji do grupy taryfowej i tym samym powoduje lub może powodować p odjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął , pomimo iż informacje te znajdują się w zatwierdzonej

przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki Taryfie Operatora Systemu Dystrybucyjnego, którą Powód miał obowiązek stosować, oraz wynikały bezpośrednio z przepisów rozporządzenia taryfowego z 2007 r. stanowiącego normę prawną bezwzględnie obowiązującą w tym zakresie.

f) Naruszenie art. 6 ust. 1 oraz ust. 3 pkt 1 w zw. z art. 6 ust. 2 ustawy pnpr poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu praktyki rynkowej za zaniechanie wprowadzające w błąd i pomijającej istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powodującej lub mogącej powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął, pomimo istnienia wątpliwości co do istotnego charakteru tych informacji oraz braku odrębnych przepisów wskazujących na obowiązek podania tych informacji konsumentowi.

g) Naruszenie art. 6 ust. 5 ustawy pnpr poprzez niewłaściwe zastosowanie i dokonanie oceny, czy praktyka wprowadza w błąd przez zaniechanie z pominięciem wszystkich elementów praktyki oraz okoliczności wprowadzenia produktu na rynek, polegające w szczególności na nieuwzględnieniu specyfiki rynku usługi sprzedaży energii elektrycznej i zapewnienia świadczenia usługi dystrybucji oraz aktów obowiązujących na tym rynku i kształtujących obligatoryjne elementy wszystkich stosunków prawnych tego rodzaju.

h) Naruszenie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 ustawy okik poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na dowolnym, wybiórczym posłużeniu się przesłankami mającymi wpływ na nałożenie oraz wymiar kary pieniężnej.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i stwierdzenie niestosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, ewentualnie o zmianę zaskarżonej decyzji w części, w zakresie pkt. II decyzji poprzez zmniejszenie wysokości kary pieniężnej nałożonej na powoda. W uzasadnieniu odwołania powód podniósł m. in., że poprzez umieszczenie w umowach sprzedaży energii elektrycznej zapisu zgodnie z którym prawa i obowiązki stron określa Taryfa (...) oraz Taryfa Operatora Systemu Dystrybucyjnego wypełniał względem konsumentów obowiązek informacyjny w zakresie informacji potrzebnych do podjęcia decyzji. Powód zaprzeczył, jakoby nieuczciwa praktyka rynkowa miała miejsce w którejkolwiek ze stosowanych przez (...) procedur. W przypadku zawierania umów w centrum obsługi klienta pracownik centrum wypełniając umowę sprzedaży energii dodatkowo przedstawiał odbiorcy informację o kwalifikacji do danej grupy taryfowej oraz okresach rozliczeniowych. W procedurze zawierania umów w

trybie korespondencyjnym osoba zainteresowana mogła wydrukować dwa egzemplarze wzoru umowy sprzedaży energii oznaczonej literą G a więc dot. grupy taryfowej przeznaczonej dla gospodarstw domowych) ze strony internetowej powoda. W omawianym przypadku informacja o braku możliwości zakwalifikowania odbiorcy energii do grupy taryfowej G w wyniku nieprzedstawienia pozwolenia na użytkowanie budynku widniała na stronie internetowej w zakładce przeznaczonej dla odbiorców indywidualnych. Z kolei w przypadku procedury zawierania umów za pośrednictwem dewelopera powód wskazał, że cała odpowiedzialność związana z zapewnieniem informacji o warunkach umowy sprzedaży energii elektrycznej i zapewnienia świadczenia usług dystrybucji spoczywało na deweloperze działającym wobec powoda jako pełnomocnik odbiorców. Odbiorcy zawierający umowy za pośrednictwem dewelopera zawsze mogli udać się do centrum obsługi klienta, zadzwonić do call center bądź odwiedzić stronę internetową (...), uzyskując w ten sposób wszystkie istotne informacje o cechach usługi. Reasumując, konsument w każdym przypadku może dowiedzieć się z łatwością do jakiej grupy zostanie zszeregowany. Ponadto powód zarzucił niewłaściwe ustalenie wysokości kary pieniężnej podnosząc m.in., że jego działanie nie miało charakteru zawinionego. Powód działał w oparciu o ugruntowane orzecznictwo, mając na uwadze aspekt praktyczny wykonywanej działalności oraz ustalony pogląd o dostępności taryf. (k. 18-39)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu podtrzymał wcześniej wyrażone stanowisko. Podniósł również, iż błędny jest pogląd powoda, że taryfy zatwierdzone przez Prezesa UOKiK zawierają wszelkie informacje istotne dla konsumenta przy podejmowaniu decyzji dotyczącej umowy zawieranej z (...). Nieuczciwa praktyka wprowadzała w błąd w kwestii kwalifikacji do „tańszej” lub „droższej” grupy taryfowej. Zdaniem Prezesa UOKiK niezwykle istotne jest udostępnienie konsumentowi wszelkich istotnych informacji, niezbędnych do podjęcia decyzji dotyczącej umowy. Tymczasem konsument dopiero po podpisaniu umowy informowany był, że w celu zakwalifikowania do grupy taryfowej G musi dostarczyć powodowi pozwolenie na użytkowanie budynku. W ocenie Prezesa UOKiK przeciętny konsument nie musiał być świadomy, że wyznacznikiem w tej kwestii jest dysponowanie tego rodzaju pozwoleniem. W praktyce dochodziło do sytuacji których konsumenci wskazywali, że będą zużywać energię elektryczną na potrzeby mieszkaniowe, mimo że nie posiadali wymaganych do tego dokumentów. Wówczas niezależnie od wskazania konsumentów powód już po podpisaniu umowy przez konsumenta przypisywał mu grupę taryfową C. Błędne jest zdaniem pozwanej spółki, iż brak przepisów odrębnych, które zobowiązywałyby przedsiębiorcę do podania konsumentowi

o znaczeniu uzyskania pozwolenia na użytkowanie budynku wskazuje na nieistotność tych informacji z punktu widzenia podejmowania przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy. O faktycznej nieświadomości

konsumentów co do zasad na jakich powód świadczy usługę świadczy szereg składanych do Prezesa UOKiK skarg na działalność powoda w zakresie trybu zawierania umów kompleksowych, (k. 137- 143)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód (...) S. A. z siedzibą w W. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność w zakresie wytwarzania, dystrybucji i sprzedaży energii elektrycznej. W stosunku do odbiorców indywidualnych (gospodarstw domowych) powód prowadzi swoją działalność na terenie Miasta S. W.. Powód posiada koncesję na obrót energią elektryczną.

dowód: odpis KRS powoda (k. 13 - 13j akt adm.)

twierdzenia pozwanego o okolicznościach przyznanych przez powoda, które Sąd uznał za udowodnione na podstawie art. 229 i 231 kp.c. (k. 7).

W obrocie z konsumentami powód posługiwał się wzorcem umowy. Paragraf 1 tego zawierał postanowienie o treści: „W zakresie nieuregulowanym Umową stosuje się przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (...) wraz z aktami wykonawczymi do tej ustawy, Kodeks Cywilny, (...) S.A., Taryfę (...) oraz Instrukcję (...) i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej (...), zwaną dalej (...). Wzorzec umowy nie zawierał informacji, iż warunkiem zakwalifikowania odbiorców do grupy taryfowej G (przeznaczonej dla gospodarstw domowych) jest przedłożenie dokumentu w postaci pozwolenia na użytkowanie obiektu, gdzie znajduje się miejsce dostarczania energii elektrycznej.

dowód: wzorzec umowy (k. 47 akt adm.)

Powodowa spółka stała na stanowisku, iż do czasu gdy budynek nie zostanie oddany do użytkowania decyzją właściwego organu, nie jest możliwe dostarczanie do niego energii elektrycznej na cele mieszkaniowe i rozliczanie odbiorcy w grupie taryfowej G11.

dowód:twierdzenia pozwanego twierdzenia pozwanego o okolicznościach

przyznanych przez powoda, które Sąd uznał za udowodnione na podstawie art. 229 i 231 kp.c.(k. 7).

Zawarcie umowy na dostarczanie energii elektrycznej mogło nastąpić na trzy sposoby: po pierwsze, konsument mógł stawić się w osobiście w lokalu handlowym, po drugie, w trybie korespondencyjnym, po trzecie - za pośrednictwem dewelopera w nowo oddawanych budynkach.

W przypadku pierwszego z opisanego trybów, konsument stawiał się osobiście w Centrum (...), gdzie otrzymywał do wypełnienia wzorzec umowy. Odbiorca samodzielnie określał przeznaczenie dostarczanej energii. Wypełniony wzorzec opatrywał swoim podpisem, a następnie pracownik (...) wypełniał umowę w pozostałej części (wpisując m. in. grupę taryfową, do której zalicza się dany odbiorca) i podpisując ją. Zawieranie umów w lokalach handlowych powoda odbywało się zawsze z poinformowaniem konsumentów o konieczności przedstawienia pozwolenia na użytkowanie budynku.

W przypadku korespondencyjnego trybu zawierania umowy konsument - za pośrednictwem strony internetowej - musiał wydrukować dwa egzemplarze wzorca oznaczonego literą G (grupa taryfowa przeznaczona dla odbiorców w gospodarstwach domowych), wypełnić w części przeznaczony dla konsumentów (ze wskazaniem, że energia pobierana będzie na cele mieszkaniowe) oraz przesłać na adres powoda. Po otrzymaniu przesyłki powód wypełniał umowę w pozostałej części (m. in. wpisując grupę taryfową, po uprzedniej kwalifikacji odbiorcy do danej grupy) i podpisywał ją; jeden egzemplarz podpisanej umowy był potem przesyłany do konsumenta wraz z ogólnymi warunkami umowy oraz pierwszym rachunkiem za energię elektryczną. Ponadto konsument otrzymywał w tym przypadku pismo powitalne w określonej grupie taryfowej potwierdzające zasady rozliczania za energię elektryczną. Jeśli odbiorca został zakwalifikowany przez powoda do grupy taryfowej C, to był informowany o konieczności dostarczenia powodowi pozwolenia na użytkowanie budynku, co był warunkiem przekwalifikowania do grupy taryfowej G.

Trzeci sposób zawierania umów obowiązywał w przypadku w oddawanych do użytku budynków i przewidywał pośrednictwo dewelopera. W takim przypadku to deweloper informował powoda o potrzebie zawarcia umów sprzedaży energii i zapewnienia świadczenia usług dystrybucji dla określonej liczby odbiorców. Powód przekazywał deweloperowi

odpowiednią ilość wzorców, które następnie były wypełniane i podpisywane przez odbiorców i przekazywane powodowi. Po wprowadzeniu danych z otrzymanych umów do systemu informatycznego powód wysyłał odbiorcy pismo powitalne wraz z informacją o przypisaniu do konkretnej grupy taryfowej potwierdzające przyjęte zasady rozliczania za energię elektryczną.

dowód:pismopowoda z dnia 8 maja 2009 r. (k. 14 akt adm.)

pismo powoda z dnia 12 stycznia 2009 r. (k. 154) pismo powoda z dnia 10 marca 2009 r. (k. 157)

Wobec skarg konsumentów dotyczących sposobu kwalifikowania odbiorców do grup taryfowych, powodowa spółka zmodyfikowała proces zawierania umów w trybie korespondencyjnym. Spółka wprowadziła do obrotu nowy wzorzec umowy. Paragraf 8 pkt 2 wzorca stanowił, iż w przypadku braku pozwolenia na użytkowanie obiektu (...), rozliczenia w zakresie sprzedaży energii elektrycznej oraz świadczenia usług dystrybucji energii elektrycznej będą odbywać się wg cen i stawek opłat dla grupy taryfowej C 11 w 6- miesięcznym okresie rozliczeniowym. Ponadto we wzorcu wskazano, iż po dostarczeniu do Sprzedawcy pozwolenia na użytkowanie obiektu (...) grupa taryfowa zostanie automatycznie zmieniona na G11 lub inną, wybraną przez Klienta § 1 pkt 6 Umowy, od daty dostarczenia tego pozwolenia.

dowód:skargi konsumentów (k. 145, 151, 161, 163, 165)

wzorzec umowy (k. 67 akt adm.)

Spółka wprowadziła również do obrotu wzorzec zatytułowany „Wniosek o zawarcie kompleksowej umowy sprzedaży energii elektrycznej”. Wzorzec ten wykorzystywany był w procesie zawierania umów w trybie korespondencyjnym. W punkcie 6 wniosku zawarto postanowienie zgodnie z którym „Klient zostanie zakwalifikowany przez Sprzedawcę do grupy taryfowej G (...) jednak nie wcześniej niż z dniem dostarczenia do Sprzedawcy pozwolenia na użytkowanie budynku (budynki wielorodzinne) lub zaświadczenia o zakończeniu budowy (zabudowa szeregową lub domy)”.

dowód:wnioski o zawarcie kompleksowej umowy sprzedaży energii elektrycznej

oraz świadczenia usług dystrybucji dla klientów indywidualnych (k. 125

i 161 akt adm.)

pismo powoda z dnia 29 czerwca 2010 r. (k. 122-124 akt adm.) pismo powoda z dnia 5 grudnia 2011 r. (k. 158 -160 akt adm.)

Nowa procedura zawierania umów w trybie korespondencyjnym przewidywała, że klient wypełniał wniosek o zawarcie umowy, następnie przesyłał go powodowi, który przesyłał następnie konsumentowi jeden egzemplarz podpisanej umowy sprzedaży energii elektrycznej. Po akceptacji umowy i opatrzeniu jej swoim podpisem, konsument odsyłał jeden egzemplarz umowy powodowi. Opisana wyżej procedura została wdrożona z dniem 27 sierpnia 2009 r. Jednocześnie zaprzestano zawierania umów w sposób inny, niż za uprzednim wypełnieniem ww. wniosku o zawarcie umowy.

dowód:pismo powoda z dnia 19 sierpnia 2009 r. (k. 101 - 102 akt adm.)

uchwała zarządu nr 125/2009 (k. 103-104 akt adm.) pismo powoda z dnia 14 października 2009 r. (k. 109 -110 akt adm.)

Od daty 27 sierpnia 2009 r. powód zmienił również zasady zawierania umów za pośrednictwem dewelopera. W przypadku przysłania do powoda druku umowy kompleksowej z podpisem klientów powód odsyłał do klienta na nowo umowę z pismem przewodnim informującym o zmianach w procedurze zawierania umów. Powód informował równocześnie o zmianach w procedurze zawarcia umów oraz wprowadzeniu do obrotu nowych wzorców: wniosku o zawarcie umowy i samej umowy. Nadto wszystkie zespoły obsługujące klientów miały obowiązek zawsze informować klientów m. in. o zasadach kwalifikacji do grup taryfowych RWE oraz zasadach kwalifikacji do cykli rozliczeniowych.

dowód: pismo powoda z dnia 5 grudnia 2011 r. (k. 158 -160 akt adm.)

W roku 2010 r. powodowa spółka osiągnęła przychód w wysokości (...) zł.

dowód: zeznanie podatkowe (k. 133 - 137g akt adm.)

Sąd przyznał moc dowodową wszystkim zgromadzonym w sprawie dokumentom; ustalenia Sądu znajdują uzasadnienie we wszystkich przeprowadzonych dowodach, które zostały powołane przy ustalaniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Sąd oddalił wnioski o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków K. B. - zgłoszony na okoliczność procedury zawierania umowy przez pracowników Centrum (...) - oraz A. T. - na okoliczność istnienia informacji o konieczności przedłożenia pozwolenia na użytkowanie na stronie internetowej powoda oraz okoliczność możliwości uzyskania telefonicznej informacji przez konsumentów mających wątpliwości co do treści zawieranej umowy - albowiem pozwany w zasadzie nie zakwestionował dowodzonych okoliczności. Jednocześnie okoliczności, których dotyczą oba wnioski dowodowe nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy; procedura zawierania umowy przez (...) jest zaledwie jednym z trzech sposobów nawiązania stosunku prawnego; niezależnie od zawierania umów przez (...) praktyka powoda ujawniała się przede wszystkim na drodze korespondencyjnego zawierania umów.

Wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań A. N. na okoliczność wysokości przychodu powoda podlegał oddaleniu albowiem okoliczność ta została udowodniona innym środkiem dowodowym (k. 122).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest bezzasadne.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nią bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. W myśl natomiast art. 4 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk. Przy czym w myśl art. 6 ust 1 i 3 ww. ustawy praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Wprowadzającym w błąd zaniechaniem może być w szczególności zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu.

Okolicznością bezsporną w sprawie była fakt stosowania przez powoda procedury korespondencyjnego zawierania umów o dostawę energii elektrycznej polegającej na złożeniu

umowy w dwóch egzemplarzach wypełnionej w części przeznaczonej dla klienta (oznaczonej: „dla Klienta”) w tym wypełnionej rubryki wskazującej na jakie potrzeby przeznaczona jest energia elektryczna; następnie (...) wypełniało umowę w pozostałej części w której wpisywano m. in. grupę taryfową, do której został zaliczony odbiorca, moc umowną oraz cykl rozliczeń zużytej energii elektrycznej po czym podpisywało umowę i odsyłało jeden egzemplarz, wraz z

pierwszą fakturą, konsumentowi. Wraz z fakturą konsument otrzymywał nadto pismo informujące, w przypadku zakwalifikowania do grupy taryfowej C, że warunkiem kwalifikacji do grupy G jest dostarczenie powodowi pozwolenia na użytkowanie budynku.

Okolicznością niekwestionowaną był również fakt zawierania umów za pośrednictwem dewelopera; w tym trybie konsumentom to deweloper przedstawiał puste wzorce umów, które po jednostronnym wypełnieniu przez konsumentów przedstawił zwrotnie powodowi; następnie powód wprowadzał dane z otrzymanych umów kompleksowych do systemu informatycznego oraz wysyłał do konsumentów fakturę wraz z pismem informującym o przypisaniu do konkretnej grupy taryfowej.

Był również okolicznością niekwestionowaną fakt, iż stosując ww. tryby zawierania umów, powodowa spółka posługiwała się wzorcami umów, które nie zawierały w treści informacji o konieczności przedłożenia pozwolenia na użytkowanie budynku jako warunku zakwalifikowania danego konsumenta do grupy taryfowej G.

Opisywane zachowanie powoda spełniało obie przesłanki wskazane w art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w szczególności było to działanie bezprawne i naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Działanie to wyrażało się w zachowaniu noszącym znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej, określonej w art. 6 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym przez co naruszało przepis art. 3 ustawy i jako takie było bezprawne.

Sąd podziela stanowisko pozwanego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Zachowanie powoda naruszało dobre obyczaje albowiem zmierzało do dezorientacji i niedoinformowania konsumentów. Procedura zawarcia umowy - a zwłaszcza tryb korespondencyjny - przewidywał złożenie przez konsumentów podpisu pod umową, której postanowienia nie były mu w pełni znane. Działanie powoda pomijało istotne informacje potrzebne konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powodowało lub mogło spowodować podjęcie przez konsumenta decyzji, której nie podjąłby, gdyby dysponował pełną informacją. Mowa tu w szczególności o informacji, iż warunkiem koniecznym zakwalifikowania konsumenta do grupy taryfowej G (grupy przewidzianej dla

gospodarstw domowych) jest przedstawienie pozwolenia na użytkowanie obiektu, do którego ma być dostarczana energia. Stosowany przez powoda wzorec nie sygnalizował - choćby poprzez zamieszczenie wzmianki w odpowiedniej rubryce - istnienia konieczności przedłożenia dokumentu stanowiącego podstawę kwalifikacji konsumentów do danej grupy taryfowej.

W efekcie do zawarcia umowy dochodziło zanim konsument zapoznał się z jej pełną treścią, w tym przede wszystkim z postanowieniami wynikającymi z przydzielenia do konkretnej grupy taryfowej, a co za tym idzie, określającymi warunki dostawy energii elektrycznej.

W praktyce dochodziło do sytuacji, w której konsumenci wskazywali we wzorcu umowy, że dostarczana energia ma być przeznaczona na cele mieszkaniowe, mimo że nie posiadali wymaganych do tego dokumentów określonych w przepisach prawa budowlanego. Ostatecznie przypisywani byli przez powoda do innej grupy taryfowej, co wiązało się z obowiązkiem ponoszenia przez konsumentów wyższych kosztów sprzedaży energii. Dowiadywali się oni o tym z informacji przesyłanej przez powoda wraz z pierwszą fakturą, obejmującą należności z tytułu sprzedaży energii wg wyższych cen, obowiązujących w innej taryfie. Z obowiązku uiszczenia tych należności nie zwalniało nawet przedstawienie pozwolenia na użytkowanie wystawionego w dacie przed podpisaniem umowy przez konsumenta.

Pozwany w toku postępowania przedstawił dowody w postaci skarg konsumentów potwierdzających fakt pominięcia przez powoda w procedurze zawierania umów informacji o warunkach zakwalifikowania konsumentów do grupy taryfowej G oraz fakt konieczności wszczynania procedur reklamacyjnych w związku z niewłaściwą z intencjami konsumentów kwalifikacją do tej grupy taryfowej.

Stosowany przez powoda wzorec umowy zawierał wprawdzie odesłanie do postanowień taryf zatwierdzonych przez Prezesa URE, jednak, w ocenie Sądu, odesłanie do taryfy (...) oraz taryfy (...) w zakresie tak ważnych informacji jak

warunki kwalifikacji do określonej grupy taryfowej i wynikającej z tego faktu ceny usługi - nie stanowi spełnienia obowiązku jasnego i rzetelnego informowania konsumentów o istotnych warunkach umowy. Jak słusznie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, obie taryfy nie zawierały informacji o tym, że energia elektryczna może być przeznaczona na potrzeby mieszkaniowe jedynie w sytuacji, gdy konsument uzyskał pozwolenie na użytkowanie budynku.

Podkreślenia wymaga, że podnoszona przez powoda okoliczność możliwości konsultacji konsumentów z pracownikiem call center była w istocie iluzoryczna albowiem w praktyce konsumenci mogli z niej skorzystać dopiero w sytuacji, gdy powzięli wątpliwości co do zasad kwalifikacji do poszczególnych grup taryfowych; na etapie wypełniania wzorca umowy i odsyłania go (tryb korespondencyjny) powodowi takie wątpliwości nie istniały, czego dowodzi treść skarg przedłożonych przez Prezesa UOKiK w toku niniejszego postępowania.

Należy pamiętać, że (...) była zobowiązana do przekazania istotnych informacji dotyczących produktu we właściwym czasie, tj. przed podpisaniem umowy przez odbiorcę. Istotnym elementem stosowanej przez Spółkę nieuczciwej praktyki rynkowej było posługiwanie się wzorem umowy, który w pierwszej kolejności był wypełniany i podpisywany przez konsumenta, a następnie weryfikowany, uzupełniany i podpisywany przez Powoda. Wzór ten umożliwiał odbiorcy określenie, poprzez zaznaczenie właściwej opcji, czy zakupiona przez niego energia elektryczna będzie używana na potrzeby mieszkaniowe, czy niemieszkaniowe. Jednocześnie (...) nie informowała konsumenta, jakim kryterium powinien się kierować zaznaczając jedną z ww. opcji.

Trafnie nadto podniesiono, że gdyby grupa taryfowa była znana konsumentom przed podpisaniem umowy, (...) S.A. nie musiałaby im wysłać wraz z pierwszą fakturą za energię elektryczną pism powitalnych informujących o przydzielonej grupie taryfowej i możliwości zaliczenia do grupy taryfowej G po dostarczeniu Spółce pozwolenia na użytkowanie budynku (zawiadomienia o zakończeniu budowy).

Zgodnie z art. 2 ust. 8 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym pod pojęciem „przeciętnego konsumenta” rozumie się konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny; oceny dokonuje się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa. W ocenie Sądu w analizowanym przypadku przeciętny konsument nie musiał być świadomy, że warunkiem kwalifikacji do grupy taryfowej G jest przedłożenie pozwolenia na użytkowanie budynku. Przekiętny konsument nie jest świadomy, iż do momentu uzyskania takiego dokumentu od nadzoru budowlanego energia elektryczna nie będzie użytkowana na cele mieszkaniowe, przeciwnie, ma on prawo sądzić, że energia elektryczna będąca przedmiotem umowy będzie przeznaczona na cele mieszkaniowe. Przekonanie konsumenta wzmocniał z pewnością tryb zawierania umowy przewidujący samodzielne wypełnienie przezeń rubryki określającej sposób wykorzystania nabywanej energii (cele mieszkaniowe).

W ocenie Sądu zachowanie powoda wypełniało znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej opisanej w art. 6 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Znajomość warunków świadczenia usługi, w tym tak istotnych jak kwalifikacji do grupy taryfowej i wynikająca z tego cena świadczonej usługi, niewątpliwie jest potrzebna przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy. Niedoinformowanie w tym zakresie powodowało lub mogło powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Informacja o zasadach przydzielenia do grupy taryfowej, która z kolei ma wpływ na cenę i zasady rozliczeń z operatorem musi być oceniona jako istotna, gdyż stanowi ona główny motyw podejmowanych przez konsumentów decyzji gospodarczych. Innymi słowy, gdyby konsument wiedział przed podpisaniem umowy, że warunkiem kwalifikacji do grupy taryfowej G jest posiadanie pozwolenia na użytkowanie obiektu, to - w sytuacji, gdy takiego dokumentu nie posiadał - umowy z pewnością by nie podpisał.

Nadto nie budzi wątpliwości, iż zachowanie powoda skierowane było do nieograniczonej liczby konsumentów i naruszało ich zbiorowy interes. Interes ten, jak wskazał Prezes UOKiK, miał wymiar stricte ekonomiczny (związanie umową określającą mniej korzystną pod względem cenowym grupę taryfową niż tego oczekiwał konsument), jak i pozamajątkowy przejawiający się w zapewnieniu przejrzystych i niezakłóconych warunków rynkowych oraz w prawie do rzetelnej, niewprowadzającej w błąd informacji.

Prezes UOKiK prawidłowo ustalił, iż powód zaniechał stosowania praktyki w dniu 27 sierpnia 2009 r. tj. w dniu, w którym rozpoczęto stosowanie nowej procedury zawierania umów, nienaruszającej przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Żaden z zarzutów odwołania nie znajduje uznania w ocenie Sądu. Zarzuty stanowią jedynie niepopartą dowodami polemikę ze stanowiskiem organu antymonopolowego i jako takie nie zasługują na uwzględnienie.

Konkludując, w niniejszej sprawie prawidłowo stwierdzono, że powód dopuścił się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zaistniały przeto przesłanki do nałożenia kary pieniężnej o których mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy.

Wysokość nałożonej kary nie budzi wątpliwości Sądu, w szczególności jest ona adekwatna do stopnia zawinienia powoda, szkodliwości jego zachowania oraz możliwości finansowych powoda.

Prezes UOKiK słusznie wskazał, że powód jest profesjonalistą z dużym doświadczeniem na rynku obrotu energią i powinien być świadomy spoczywającego na nim obowiązku informowania konsumentów w sposób jasny i jednoznaczny o warunkach dostawy energii. Powód wykorzystywał przewagę kontraktową nad nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu. Istotną okolicznością mającą wpływ na wysokość kary miał fakt, że do naruszeń interesów konsumentów dochodziło na etapie przedkontraktowym. Opisywana praktyka przysporzyła niewątpliwie powodowi korzyści finansowych; gdyby bowiem powód nie wprowadzał odbiorców w błąd co do przypisywanej im grupy taryfowej i obowiązujących stawek, część z nich nie zdecydowałaby się na zawarcie umowy. Informacje, które obejmowało zaniechanie powoda, dotyczyły bardzo istotnej cechy oferowanej usługi tj. ceny energii elektrycznej, a więc cechy uwzględnianej przez konsumentów w pierwszej kolejności.

Prawidłowo przyjęto, iż okolicznością łagodzącą jest fakt niezwłocznego zaprzestania naruszeń oraz brak uprzedniej karalności za naruszenie przepisów ustawy. Uwzględnienie tych okoliczności pozwoliło organowi antymonopolowemu, po pierwsze, obniżyć kwotę bazową o ok. 30% tj. do wysokości (...) przychodu osiągniętego w 2010 r., po drugie obniżyć wysokość kary o (...) tj. do wysokości 1 928 144 zł.

Pozwany dokonał prawidłowej oceny sytuacji majątkowej powoda. Kara w orzeczonej wysokości nie wpłynie negatywnie na rentowność powoda i jego płynność finansową. Wysokość kary pozostaje we właściwej proporcji do uzyskanego przychodu.

Z powyższych względów na podstawie art. 479 indeks 3 la § 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z dnia 3 października 202 r.) zasądzać od powoda, który przegrał proces, na rzecz pozwanego kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Ewa Malinowska